

SZERVEZETSZOCIOLÓGIA, INTÉZMÉNYI KLÍMA

Tematika és irodalomjegyzék

(Mentálhigiénés közösség- és kapcsolatépítő mesterképzési szak, levelező tagozat)

2026.

Oktató: Vitál Attila

vital.attila@nye.hu

Tantárgy kódja:	MHK1203L
Meghirdetés féléve:	2
Kredit:	4
Heti kontakt óraszám (előadás+gyakorlat):	-
Félévi követelmény:	kollokvium

A tantárgy célja:

A kurzus keretében a résztvevők tanulmányozzák a szervezetek működési sajátosságait, belső folyamatait, a szervezetekben végbemenő jelenségek szociológiai-társadalomlélektani összefüggéseit, a szervezeti kultúra és az intézményi klíma egymásra gyakorolt hatását. Az ismeretek birtokában a mesteroklevelet szerzett szakember képessé válik a humán közszolgáltató szervezetek belső viszonyrendszerének alakítására, a szervezeti kultúra formálására, a szervezetben uralkodó mentális klíma befolyásolására.

A számonkérés módja:

A kurzus kollokviummal zárul.

A szóbeli vizsga formája meghatározott témakörökre épülő, moderált, kiscsoportos diskurzus.

A KURZUS TEMATIKÁJA

1

I. SZERVEZETELMÉLET

A szervezetszociológia vizsgálati területei, társadalmi és tudományos jelentősége. A szervezetek evolúciójának társadalmi-gazdasági összefüggései. Max Weber szervezetelmélete: a hatalom és uralom viszonyrendszere, a bürokrácia elmélete, a bürokratikus szervezetek kialakulásának feltételei, a bürokratikus szervezeti struktúrák tipológiája. A bürokratikus szervezet működésének főbb jellemzői. Poszt-weberiánus megközelítések: Weber szervezetelméletének funkcionista kritikája. Michel Crozier bürokrácia-felfogása. Szervezetelméletek fejlődése az Egyesült Államokban: a „klasszikus” irányítás és szervezeti forma irányzata I.: Henri Fayol és Henry Ford munkássága – a vezetés és a termelés racionalizálása – a tömegtermelés hatásai és következményei a társadalomra. A „neoklasszikus” modell: Elton Mayo és a Human Relations elmélet. Az emberi tényezők és emberi viszonyok jelentősége a szervezetekben, hatásuk a teljesítményekre. Chester Barnard szervezetelmélete. Az institucionalista iskola – szervezeti társadalom, szervezeti hatalom. Döntéseméleti és kontingenciaelméleti megközelítések. A szervezetek evolúcióelméleti megközelítései.

II. SZERVEZETI KULTÚRA

A szervezet, mint kulturális entitás. A szervezeti kultúra alkotóelemei. A szervezeti kultúra kialakulásának folyamata. A szervezeti kultúra szintjei. Rituálék, szimbólumok, mítoszok. A szervezeti kultúra kialakulását befolyásoló tényezők. A nemzeti kultúra hatása a szervezeti kultúrára. A szervezeti kultúra alaptípusai. Szervezeti szubkultúrák. A szervezeti kultúra identitáshordozó szerepe. Szervezeti kultúra modellek: Handy tipológiája, Quinn és Schein modelljei. A szervezeti kultúra megváltoztathatóságának lehetőségei.

III. SZERVEZETI KLÍMA

Társas kapcsolatok és csoportfolyamatok. Formális és informális csoportok a szervezetben. A csoportstruktúra: funkciók és szerepek a szervezetben. A csoportok normatív szabályozása. A csoportthatás. A csoportokon belüli státushierarchia. Beilleszkedés, együttműködés, versengés a szervezetben. A munkahelyi szociális klíma fogalomrendszere, a szervezeti légkört meghatározó tényezők. A munkahelyi pszichoterror jelensége, lefolyásának modellje. A pszichoterror típusai. A rizikómenedzsment eszközrendszere.

Kötelező irodalom:

- Czako Ágnes (2011): Szervezetek, szerveződések a társadalomban. Szervezetszociológiai jegyzetek. Budapesti Corvinus Egyetem. 1-157, 218-251. old.
[https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7393/0010_2A_01_Czako_Agnes_Servezetek_servezodesek_a_tarsadalomban-Servezetszociologiai_jegyzetek.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7393/0010_2A_01_Czako_Agnes_Szervezetek_servezodesek_a_tarsadalomban-Servezetszociologiai_jegyzetek.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Klein Sándor (2012): Vezetés- és szervezetpszichológia. Edge 2000 Kiadó, Budapest. 261-292, 477-509, 533-558. old.
<https://www.scribd.com/document/532621860/Vezetes-Es-Servezetpszichologia-by-Klein-Sandor-Z-lib-org>
- Pelle József: Szociális intézmények strukturális problémái. In: Kézikönyv a szociális munka gyakorlatához, 1996. Szociális Szakmai Szövetség (3Sz), 30 - 45. old.
http://www.3sz.hu/sites/default/files/uploaded/pelle_jozsef_-_szocialis_intezmenyek_strukturalis_problemai.pdf

Ajánlott irodalom:

- Charles Perrow (2002): Szervezetszociológia. Osiris, Budapest, ISBN: 9789633793138
- Bodnár Éva, Kovács Zoltán, Sass Judit (2011): Munka- és szervezetpszichológia. Elektronikus tananyag. Budapesti Corvinus Egyetem
- https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/3160/10_munka_szerv_pszich.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Dobák Miklós - Antal Zsuzsanna (2010): Vezetés és szervezés. Szervezetek kialakítása és működtetése; Aula Kiadó, Budapesti Corvinus Egyetem
https://mersz.hu/dokumentum/dj147vesz_1/
- Belényesi Emese (2021): Közigazgatási szervezeti kultúra. Oktatási segédanyag. Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest
<https://kti.uni-nke.hu/document/vtkk-uni-nke-hu/K%C3%B6zigazgat%C3%A1si%20szervezeti%20kult%C3%B6r.pdf>
- Vinnai Edina (2014): Szervezetszociológia. Oktatási segédanyag. Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest
<https://docplayer.hu/41966047-Nemzeti-kozszolgalati-egyetem-vezeto-es-tovabbkepzesi-intezet-vinnai-edina-servezetszociologia.html>
- Kispál-Vitai Zsuzsanna (2013): Szervezeti viselkedés. Pearson Education Limited, Harlow, England
- Esther Yassur (2001): A szervezeti légkör és az iskola vezetési stílusának összefüggései. Magyar Pedagógia 101. évf. 2. szám http://misc.bibl.u-szeged.hu/13954/1/mp_2001_002_6287_171-190.pdf
- Buda Mariann – Péter-Szarka Szilvia (2015): A kreatív klíma. Iskolakultúra. 25. évf. 9. szám.
https://www.researchgate.net/publication/283810432_A_kreativ_klima_Uj_irany_az_iskolai_klima_es_a_konfliktuskezeles_kutatasaban

TÉMAKÖRÖK SZÓBELI VIZSGÁHOZ
Szervezetszociológia, intézményi klíma
(Mentálhigiénés közösség- és kapcsolatépítő mesterképzési szak)
2026.
Oktató: Vitál Attila
vital.attila@nye.hu

1. **Max Weber szervezetelmélete**
Kulcsszavak: hatalom-uralom, bürokrácia, hatékony működés
2. **Weber szervezetelméletének funkcionista kritikája**
Kulcsszavak: Merton szervezeti diszfunkcionalitás, Crozier bürokrácia fogalma, rendszertényezők
3. **Az emberi tényezők és emberi viszonyok szervezetelméleti kérdései**
Kulcsszavak: Hawthorne-effektus, human relations, institucionalista irányzat
4. **Szervezetek működésének döntéelméleti és kontingenciaelméleti megközelítései**
Kulcsszavak: neoweberiánus szemlélet, korlátozott racionalitás, strukturális kontingencia
5. **A szervezeti kultúra evolúciója**
Kulcsszavak: értékek, építőkövek, szervezeti kultúra szintjei, nemzeti kultúra hatása
6. **A szervezeti struktúrák és kultúrák**
Kulcsszavak: Handy kultúratipológiája, QUINN szervezeti kultúra modellje
7. **A szervezeti kultúra dinamizmusa**
Kulcsszavak: Schein, növekedési fázis, szakmakultúra
8. **Csoportfolyamatok és munkahelyi légkör a szervezetben**
Kulcsszavak: munkacsoport, kohézió, versengés, együttműködés, csoportnormák, munkaetika
9. **A munkahelyi pszichoterror**
Kulcsszavak: mobbing inzultusok, a pszichoterror típusai, lefolyásának modellje, rizikómenedzsment